

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

ПИВОВАР ІННА ВАСИЛІВНА

УДК 347.962.2(477)

**ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДДІВ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ
УКРАЇНИ У 1991-2014 РР.
(історико-правове дослідження)**

12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі теорії та історії держави і права факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент
ГУБАНЬ Радим Васильович,
Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова,
в. о. завідувача кафедри правознавства.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ЛАДИЧЕНКО Віктор Валерійович,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
завідувач кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства;

кандидат юридичних наук
СЕРЕДА Ольга Вадимівна,
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого,
асистент кафедри історії держави і права України
та зарубіжних країн.

Захист відбудеться «26» травня 2016 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.18 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «26» квітня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.В. Токарчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлена активним процесом реформування судової влади в Україні та побудови ефективної моделі судової системи на демократичних ідеях правосуддя, вироблених світовою практикою і наукою. На шляху повернення довіри суспільства до судової влади головним об'єктом реформаційного впливу залишаються судді судів загальної юрисдикції, як головні структурні елементи судової системи та як особи, що здійснюють суспільно відповідальну професійну діяльність у формі цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства. Змінюються механізми формування корпусу судів, обсяг службових прав та обов'язків, підстави та процедури притягнення до відповідальності задля забезпечення незалежності судової влади та справедливого правосуддя. За таких умов новим змістом наповнюється і правовий статус суддів судів загальної юрисдикції.

Процес становлення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції розпочався після здобуття незалежності Україні та перебуває у динамічному розвитку до сьогодні. Він безпосередньо пов'язаний з конституційним процесом України, активною нормотворчою діяльністю в рамках судової реформи і, водночас має багате історичне підґрунтя. Перший досвід правового регулювання правового статусу суддів судів загальної юрисдикції припадає на 1991-2014 рр. – період конституційного оформлення судової влади як окремої гілки влади в незалежній державі та прийняття системи спеціальних законів про статус суддів. В законодавстві вперше були визначенні конституційно-правові засади правового статусу суддів судів загальної юрисдикції, окреслені юридичні властивості його структурних елементів. За таких умов процес становлення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в 1991-2014 роках становить багату емпіричну базу, є історичним досвідом правового регулювання. Його вивчення та переосмислення, з точки зору вітчизняних традицій та міжнародних стандартів, дозволить визначити алгоритм становлення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції; динаміку його розвитку, недоліки правового регулювання та перспективні вектори розвитку сучасного законодавства про статус суддів судів загальної юрисдикції.

Проблемам правового статусу суддів судів загальної юрисдикції приділяли увагу багато вітчизняних науковців. Так, теоретичні основи статусу суддів судів загальної юрисдикції розкриті в фундаментальних працях: а) Ю.П. Битяка, В.Ф. Бойка, Ю.М. Грошевого, В.В. Долежана, В.С. Єгорової, В.Т. Маляренка, І.Є. Марочкіна, Л.М. Москвич, Д.М. Притики, С.В. Подкопаєва, Н.В. Сібільової та ін., б) вчених Російської Федерації та інших країн СНД: С.С. Алексєєва, О.Б. Амбросової, В.М. Бібіло, О.Д. Бойкова, М.В. Вітрука, А.Ф. Козлова, О.М. Костюкова, І.Л. Петрухіна, Н.В. Рудутної, Л.О. Сергієнко, Г.Г. Черемних та інших; в) вчених інших держав: А. Барака, М. Делла, Г. Крефта, Д. Мідора, Р. Уолкера, Л. Фрідмена та інших правників. Історико-правові засади правового статусу суддів судів загальної юрисдикції відтворенні у працях дореволюційних науковців: С.І. Баршева, П.І. Беляєва, М.Ф. Владимирського-Буданова, М.В. Муравйова, М. Грушевського, Г.В. Демченко, Ф.М. Дмитрієва, А.Ф. Кістяківського, А.Ф. Коні, М.О. Максимейко, Д.Я. Самоквасова, В.І. Сергеєвича, В.К. Случевського,

С.М. Трегубова, І.Я. Фойницького та ін. Вагомий внесок у дослідження питання статусу суддів судів загальної юрисдикції зробили вчені радянського періоду: Б.Д. Греков, А.А. Зімін, М.А. Чельцов-Бебутов, С.В. Юшков.

Однак ці праці є спеціальними дослідженнями у галузі судоустрою, загальної теорії права, конституційного, адміністративного та позбавлені історико-порівняльного аналізу правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні 1991-2014 рр.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація пов'язана з плановою науково-дослідницькою тематикою кафедри теорії та історії держави і права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Дослідження проблем гуманітарних наук (правознавство)», яка затверджена Вченою радою (протокол № 5 від 22 грудня 2006 р.). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 13 від 26 червня 2014 р.).

Мета і задачі. Метою дисертаційного дослідження є комплексний аналіз динаміки формування структури правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні 1991-2014 рр. Реалізація поставленої мети зумовила необхідність розв'язати такі наукові задачі:

- визначити ступінь теоретичної розробки проблеми в історико-правовій та теоретично-правовій літературі; систематизувати й проаналізувати джерельну базу дослідження;

- відтворити історичний досвід формування засад правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні на різних етапах державотворення: показати генезу вимог до особи судді та інших елементів правового статусу;

- узагальнити законодавство 1991-2014 рр. про правовий статус суддів судів загальної юрисдикції та здійснити порівняльно-правовий аналіз;

- проаналізувати зміст правового статусу суддів судів загальної юрисдикції, визначити основні його складові елементи за законодавством 1991-2014 рр.;

- визначити особливості правового регулювання правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні 1991-2014 рр.;

- проаналізувати засади правового статусу суддів судів загальної юрисдикції України у відповідності до міжнародних та європейських стандартів у галузі судочинства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що склалися в процесі набуття та реалізації правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні протягом 1991-2014 рр.

Предметом дослідження є правовий статус суддів судів загальної юрисдикції в Україні та юридичні властивості його складових елементів за законодавством України 1991-2014 рр.

Емпіричною базою дослідження слугували законодавство України та міжнародні документи у галузі судочинства.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з 1991-2014 рр., тобто період конституційного оформлення судової влади як окремої гілки влади в Україні та прийняття системи спеціальних законів про статус суддів.

Методи дослідження. Методологічну базу дисертації становлять загальнонаукові методи як *індукції і дедуції* – при визначенні понять «правовий статус судді», «службові права судді», «службові обов'язки судді», «повноваження судді», «гарантії незалежності судді»; *системно-структурний* – при дослідженні сутності змісту професійної діяльності судді; *формально-юридичний*, який широко застосовувався при вивченні положень різноманітних нормативно-правових актів; *порівняльно-правовий*, що дав змогу співставити правове регулювання статусу суддів судів загальної юрисдикції на різних етапах судової реформи; в) *соціологічний*, який дозволив проаналізувати статус суддів судів загальної юрисдикції у контексті тогочасних соціальних процесів; г) *метод правової герменевтики*, який застосовано при тлумаченні положень нормативно-правових актів, що регулювали реалізацію правового статусу суддів судів загальної юрисдикції.

Серед методів історико-правового дослідження використано: а) конкретно-історичний, що допоміг належним чином проаналізувати правове регулювання статусу суддів судів загальної юрисдикції з урахуванням тогочасних історичних умов; б) історико-порівняльний, який дозволив відтворити генезу моделі правового статусу суддів судів загальної юрисдикції; показати реалізацію правового статусу суддів в законодавстві України на різних етапах її державотворення.

Наукова новизна дисертаційних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням динаміки формування правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні та юридичних властивостей його складових елементів в законодавстві 1991-2014 рр.

Уперше:

- відтворено генезу правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні на різних етапах її державотворення;
- показані історичні передумови становлення засад правового статусу суддів судів загальної юрисдикції 1991-2014 рр.;
- доведено, що законодавство України про статус суддів судів загальної юрисдикції розвивалося під впливом міжнародних організацій;
- визначено, що ефективність реалізації правового статусу суддів судів загальної юрисдикції залежала від критеріїв та процедури добору кандидатів на посаду суддів; обсягу їх повноважень; правових можливостей притягнення до юридичної відповідальності та гарантій діяльності;
- простежено динаміку розвитку засад правового статусу суддів судів загальної юрисдикції протягом 1991-2014 рр. та її визначальні чинники: рівень втручання у судову владу з боку інших гілок державної влади, імплементація міжнародних стандартів.

Удосконалено:

- підходи в аналізі еволюції правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні в законодавстві 1991-2014 рр.;
- висновок щодо посиленої ролі виконавчої влади у формуванні корпусу суддів судів загальної юрисдикції та в процесі реалізації їх правового статусу.

Набули подальшого розвитку:

- аналіз правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні як динамічного історико-правового явища;
- оцінка юридичних властивостей елементів правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні в законодавстві 1991-2014 рр. Простежено зміни в обов'язі службових прав та обов'язків суддів, гарантій їх діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані: 1) під час викладання дисциплін «Історія держави і права України» та «Організація судових та правоохоронних органів», підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій для студентів вищих навчальних закладів та факультетів у контексті висвітлення історії становлення вітчизняної судової системи та кримінального процесу; 2) у науково-дослідній діяльності як підґрунтя для подальшої розробки концепції правового статусу суддів судів загальної юрисдикції; 3) у правовиховній сфері – в роботі з підвищення громадського авторитету суддів, судової влади в цілому, підвищення правосвідомості громадян; повернення довіри суспільства до суддів; 4) у правозастосовній сфері – для вдосконалення реалізації правових норм у сфері забезпечення статусу суддів загальної юрисдикції, процедури підбору кандидатів на посади суддів, практики підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікацій; 5) у правотворчій сфері – при розробці і прийнятті нових нормативних актів, вдосконаленні чинного законодавства, що регламентує статус суддів судів загальної юрисдикції.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки наукового дослідження обговорювались на засіданні кафедри теорії та історії держави і права в університеті імені М.П. Драгоманова. Теоретичні висновки дисертації були оприлюднені у доповідях та викладені у тезах міжнародних науково-практичних конференціях: 1) «Дев'яті юридичні читання. Політико-правова реформа в Україні: історія, сучасність, перспективи», 24-25 травня 2013, м. Київ; 2) «Десяті юридичні читання. Юридична освіта і наука в Україні: Традиції та новації», 15-16 травня 2014, м. Київ; 3) «Гуманитарные науки и модернизация правовой системы государства: Российский и зарубежный опыт», 2013, м. Новосибірськ, Російська Федерація; 4) «Одинадцяті юридичні читання. Форма сучасної національної української держави: реалії та перспективи», 21-22 травня 2015, м. Київ.

Публікації. Результати дослідження знайшли відображення в 10 публікаціях, 5 з них опубліковані у фахових виданнях України, 1 – у фаховому зарубіжному виданні, 4 – тези доповідей на науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних.

Структура дисертації визначена метою та завданнями дослідження, логікою розкриття й характером досліджуваної теми. Праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (176 найменувань). Загальний обсяг роботи 175 сторінок, із них основного тексту – 159 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовані мета й завдання, об'єкт і предмет, хронологічні межі, методи дослідження, наукова новизна і практичне значення одержаних результатів, інформацію про їх апробацію та публікації у фахових та інших виданнях.

Розділ перший «Історико-правові засади правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні» складається з трьох підрозділів.

У **підрозділі 1.1. «Історіографія дослідження»** проведено аналіз наукової розробки проблеми правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні за хронологічним та предметним критеріями. Завдяки такому підходу визначено доктринальні підходи розуміння правового статусу суддів судів загальної юрисдикції на різних етапах українського державотворення.

Становлення елементів правового статусу суддів в правовій традиції України розкриті у фундаментальних дослідженнях з історії судоустрою та статусу суддів дореволюційних, радянських та сучасних вітчизняних дослідників. До першої групи належать праці Б.Д. Грекова, М.Ф. Владимирського-Буданова, М. Дьяконова, Н.Л. Дювернуа, М.К. Любавського, О.Є. Преснякова, Троцини та ін. Окремо слід виділити праці дореволюційних вчених з питань судоустрою та процесу. Саме у роботах І.Я. Фойницького, В.К. Случевського, А.Ф. Коні правовий статус суддів вперше отримав наукове обґрунтування та був розкритий як цілісна система. Комплексною працею з історії судочинства стала робота радянських вчених Голунського С.А. та Карєва Д.С. Серед дослідників цього періоду слід окремо згадати В.П. Прокопєва, який відтворив історію суду, показав різні сторони судової діяльності. Групу сучасних досліджень з історії судоустрою та статусу суддів становлять дослідження, присвячені становленню судової влади в Київській Русі – І.Г. Русакової, С.Б. Чебаненко, в українських землях у складі Литви і Польщі – О.В. Сокальської, С. Г. Ковальової, в Гетьманщині – С. М. Мартьянової. У даних працях узагальнено багатий фактичний матеріал про історичні передумови та правові традиції щодо визначення правового статусу суддів в Україні. Вони є комплексними історико-правовими дослідженнями правового статусу суддів, однак не охоплюють період становлення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні в період 1991-2014 рр.

Теоретико-правову основу для відтворення динаміки становлення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні у 1991-2014 роках склали спеціальні дослідження у галузі судоустрою: Ю.П. Битяка, В.Ф. Бойка, Ю.М. Грошевого, В.В. Долежана, В.С. Єгорової, В.Т. Маляренка. І.Є. Марочкіна, Л.М. Москвич, Д.М. Притики, С.В. Подкопаєва, Н.В. Сібільової та ін. Окремо слід відзначити працю Л.М. Москвич, присвячену теоретичній розробці поняття «правового статусу суддів». Науковець визначила елементи правового статусу суддів з огляду на вітчизняну та юридичну доктрину, визначила ступінь розкриття його елементів в законодавстві України. Конституційно-правові засади статусу суддів загальної юрисдикції в законодавстві 1991-2002 рр. визначила в монографічному дослідженні В.С. Єгорова. На високому науковому рівні дослідник

розкрила еволюцію правового статусу суддів судів загальної юрисдикції; зміст правосуб'єктності суддів, їх прав та обов'язків та класифіковано гарантії діяльності. Окремі елементи правового статусу суддів судів загальної юрисдикції стали предметом досліджень: В.М. Кравчука, С.В. Прилуцького, І.В. Юревич – щодо порядку формування корпусу суддів; О.В. Гончаренка, С.В. Подкопаєва, А.В. Маляренка – щодо підстав та порядку притягнення суддів судів загальної юрисдикції до відповідальності.

З'ясовано, що на сьогодні в юридичній науці відсутнє комплексне історико-правове дослідження динаміки становлення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні 1991-2014 рр.; відсутня характеристика змін у правовому регулюванні 1991-2014 років правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в контексті отриманих результатів судової реформи.

У підрозділі 1.2. «Джерельна база дослідження» здійснено класифікацію джерел дослідження, в основу якої покладено рівні правового регулювання статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні – конституційний, міжнародний та нормативний.

До джерел першого рівня віднесено Конституцію України як Основний Закон держави, де закріплені основні вимоги до суддів судів загальної юрисдикції, гарантії їх незалежності та самостійності.

Міжнародний рівень займають цілий ряд загальних та спеціальних документів про статус суддів. Міжнародними документами першої групи є Загальна декларація прав людини і громадянина від 10 грудня 1948 року, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. Європейськими документами даної групи є Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод 4 листопада 1950 року (Рада Європи). Загальносвітову систему галузевих міжнародних актів у сфері судочинства становлять Основні принципи незалежності судових органів (схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р.), Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя 1983 р., Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалені Резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р.), Загальна хартія судді (схвалена Міжнародною асоціацією суддів 17 листопада 1999 р.), Європейська хартія про закон «Про статус суддів» (Рада Європи, 8-10 липня 1998 р.), статут суддів в Європі. Міжнародно-правові документи передбачають створення на найвищому рівні законодавчої бази щодо основних засад статусу суддів, особливо щодо призначення на посади суддів та гарантій їх діяльності. Спеціальними є міжнародні акти щодо окремих елементів правового статусу суддів. Стандарти процедур формування суддівського корпусу викладені у Висновку № 5 (2003) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо права та практики призначення суддів до Європейського суду з прав людини від 27 листопада 2003 р., Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» («Венеціанської комісії») щодо призначення суддів від 16-17 березня 2007 р. Стандарти підготовки суддів викладені у Висновку № 4 (2003) Консультативної ради європейських суддів щодо належної підготовки та підвищення кваліфікації суддів на національному та європейському рівнях від 27 листопада 2003 року. Окремо серед міжнародних документів виділено акти

локальної дії щодо України. До них належать рішення Європейського суду з прав людини, а також Висновки Венеціанської комісії з різних питань: щодо законопроекту «Про судоустрій та статус суддів» від 18 жовтня 2010 р.; щодо законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» та інших законодавчих актів України» від 18 жовтня 2011 р.; щодо посилення гарантій незалежності суддів від 10 грудня 2013 р.; а також висновки експертів міжнародних організацій.

Нормативний рівень джерельної бази становить законодавство України з питань судоустрою та статусу суддів, яке діяло протягом 1991-2014 рр. Відповідно до загальноприйнятої структури, це закони, підзаконні акти та акти локальної та індивідуальної дії. Правовий статус суддів судів загальної юрисдикції розкрито в положеннях таких Законів України: «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 р., «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р.; «Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів судів України» від 02 лютого 1994 р.; «Про органи суддівського самоврядування» та Закон України від 24 лютого 1994 р. від 02 лютого 1994 р.; «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 р.; «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 р. Актами локальної дії є документи кваліфікаційних комісій на місцях, рішення Вищої ради юстиції та Вищої кваліфікаційної комісії. Зокрема в дослідженні використані матеріали дисциплінарних проваджень. Індивідуальне спрямування мають різні рішення та подання Президента України, Верховної ради України, Вищої ради юстиції, Ради суддів, Вищої кваліфікаційної комісії з приводу призначення (обрання), звільнення з посади та притягнення до відповідальності конкретних осіб.

Окрему групу джерел дослідження становлять рішення Конституційного суду України з питань реалізації правового статусу суддів.

У підрозділі 1.3. «Гене́за становлення та розвитку правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні» відтворено етапи становлення елементів правового статусу суддів: в правовій традиції Київської Русі – з IX – по XIV століття; на українських землях у складі Литви та Польщі – з XV – по XVIII ст.; в добу Гетьманщини – з XVII – XVIII ст.; на українських землях у складі Російської імперії – з др. пол. XVIII – пер. пол. XX ст.; в період за відновлення української національної державності – з 1917 – 1920 рр.; на етапі радянського будівництва – з 1920-1990 рр.; у ході формування судової системи незалежної України з 1991 по 2014 рр. Встановлено, що елементи правового статусу суддів загальної юрисдикції в Україні почали формуватися з виникненням держави та запровадженням альтернативного общинному способу вирішення соціальних конфліктів. Однак, оформлення класичної структури правового статусу суддів бере свій початок від виокремлення судової спільноти від княжого (державного) апарату в окрему гілку влади в другій пол. XVI – XVII ст. Доведено, що сучасного вигляду вона отримала після судової реформи 1864 року. Разом з тим, з'ясовано, що правовий статус суддів загальної юрисдикції в Україні розвивався на різних етапах державотворення за протилежними векторами: під впливом власних національних традицій (в добу Київської Русі, Галицько-Волинської, Литовсько-Руської держави, Гетьманщини тощо), а також під впливом права Речі Посполитої, Австро-Угорщини, Російської

імперії, Радянського Союзу. Доведено, що на сучасному етапі українського державотворення 1991-2014 рр. структура правового статусу суддів судів загальної юрисдикції орієнтована на міжнародні стандарти у галузі судочинства.

Розділ другий «Порядок набуття та припинення статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні» складається з п'яти підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Критерії добору кандидатів на посаду суддів» здійснено класифікацію критеріїв добору кандидатів на посади суддів судів загальної юрисдикції. Встановлено, що в законодавстві 1991-2014 років про статус суддів судів загальної юрисдикції 1991-2014 рр. передбачено систему критеріїв добору кандидатів на посаду суддів: позитивних та негативних. Встановлено, що правове регулювання добору кандидатів на посаду судді в Україні не відповідало міжнародним стандартам у галузі судочинства. По-перше, виклад критеріїв у Законі України «Про статусу суддів» та «Про судоустрій України» був неконкретний, що давало простір кваліфікаційним комісіям для довільного трактування юридичних фактів. По-друге, нижня вікова межа – 25 років, визнавалася заниженою відносно міжнародного стандарту – 30 років. Виявлено і позитивні зрушення: протягом 1991-2014 рр. був запроваджений інститут спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів, реалізований через створення Національної школи суддів України.

У підрозділі 2.2. «Органи, що беруть участь у формуванні суддівського корпусу» визначено органи та посадових осіб, наділених повноваженнями з формування суддівського корпусу. Виявлено, що у механізмі формування корпусу суддів на початку судової реформи в Україні було задіяне широке коло державних органів загальної та спеціальної компетенції. До першої групи належали Президент України, який приймав рішення про призначення (звільнення) на посаду судді вперше на 5 років; Верховна Рада України – про обрання суддів безстроково. До другої групи віднесено Вищу раду юстицію, Державну судову адміністрацію, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, кваліфікаційні комісії суддів. Вивчення їх повноважень, а також порядку формування (для колегіальних органів) дало підстави стверджувати, що на першому етапі судової реформи 1992-2002 рр. Державна судова адміністрація України, Вища рада юстиції України, Вища кваліфікаційна комісія суддів України були об'єднані не лише загальною метою, але й структурною належністю до виконавчої гілки влади. З'ясовано, що лише з 2002 р. розпочався процес руйнування зв'язків з виконавчою владою, однак він не мав комплексного характеру. Радикальні зміни відбулися у юридичному статусі Державної судової адміністрації України, яку визнано органом судової влади. Якісні зміни відбулися у структурі кваліфікаційних комісій. Вони стали самостійними органами з професійним штатом. В свою чергу Вища рада юстиції протягом 1998-2014 рр. залишилася не реформованою, що викликало багато нарікань з боку Європейських організацій.

У підрозділі 2.3. «Процедура набуття правового статусу судді судів загальної юрисдикції» проаналізовано процедури набуття правового статусу судді. Встановлено, що в законодавстві 1991-2014 рр. реалізовано дві моделі наділення правовим статусом судді – шляхом призначення та шляхом обрання. Перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України. Всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України,

обираються Верховною Радою України безстроково, в порядку, встановленому законом. З метою гарантування неупередженості суддів законодавством 1991-2014 років встановлено спеціальну процедуру добору кандидатів та призначення на посаду вперше, яка постійно змінювалася, відповідно до європейських стандартів. Встановлено, що на першому етапі судової реформи відбулася заміна уповноваженого органу з добору кандидатів. Відповідно до Закону України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року кандидатури підлягали попередньому обговоренню на засіданнях постійних комісій відповідних рад народних депутатів, а обрання суддів проводилося на підставі висновку відповідних комісій рад. Після прийняття Конституції України та Закону України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року добір кандидатів на посаду судді здійснювала відповідна кваліфікаційна комісія суддів.

У дослідженні простежено вдосконалення процедури добору. На першому етапі судової реформи в Україні було запроваджено спеціальну перевірку кандидатів та тестування як форму кваліфікаційного іспиту. З'ясовано, що на законодавчому рівні залишилися не врегульовані питання про відкриття конкурсу на посаду судді, участі громадськості при висуненні та обговоренні кандидатів. Ці недоліки були виправлені Законом України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 року. Порівняно з попередньою процедурою вирізнялась методика проведення кваліфікаційного іспиту. Він отримав двох ступеневий рівень. На першому визначався загально-теоретичний рівень знань, а на другому – спеціальний за результатами підготовки у вищих навчальних закладах та Національній школі суддів.

Доведено, що правове регулювання процедури набуття правового статусу суддів судів загальної юрисдикції постійно удосконалювалося з врахуванням потреб судочинства та європейських стандартів.

У підрозділі 2.4. «Порядок зайняття адміністративних посад» визначено перелік адміністративних посад суддів в судах загальної юрисдикції. Правове регулювання призначення на адміністративні посади почало формуватися лише протягом 2002-2007 рр. Виявлено, що впродовж цього періоду між Президентом України, Верховною Радою України не було згоди щодо суб'єкта призначення суддів на адміністративні посади. Арбітром в цій ситуації виступив Конституційний Суд України, який своїм рішенням від 16 травня 2007 р. позбавив Президента України права призначати і звільняти суддів з адміністративних посад. Як наслідок, уповноваженим органом з цього питання стала Вища рада юстиції, яка приймала рішення на підставі рекомендації Ради суддів України, зборів суддів відповідних судів і члена Вищої ради юстиції. Так як ця норма була закріплена в підзаконному акті (постанова Верховної Ради України від 30 травня 2007 р), вона втратила чинність на підставі рішення Конституційного Суду України від 25 березня 2010 р. у справі № 9-рп/2010. Відтак не залишилося жодного органу чи посадової особи, яка мала б можливість на законних підставах призначати голів суду та їх заступників. У дослідженні простежено роль Ради суддів України у цьому процесі. Позитивно оцінено її ініціативу (рішенням від 31 травня 2007 року) взяти на себе повноваження з призначення суддів на адміністративні посади до врегулювання цього питання в законодавчому порядку. Доведено, що протягом 2007-2010 рр. між законодавчою й

судовою гілками влади існувала неузгодженість щодо нормативного закріплення процедури призначення суддів на адміністративні посади, і лише з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р., вона отримала правове регулювання. Повноваження надано Вищій раді юстиції та відповідній раді суддів, за поданням якої здійснювалося призначення. Невідповідність такого порядку Конституції України викликало багато зауважень серед судового товариства та міжнародних експертів. З 2014 року у національній судовій системі відбулися суттєві покращення щодо процедури призначення на адміністративні посади. Процес реформування механізму призначення на адміністративні посади завершився прийняттям Закону України «Про відновлення довіри до судової системи України» від 8 квітня 2014 р., яким повноваження передано керівництву місцевого, апеляційного суду призначати на посади строком на один рік шляхом таємного голосування 3-поміж суддів цих судів.

У підрозділі 2.5. «Порядок припинення правового статусу суддів» здійснено порівняльно-правовий аналіз правового регулювання механізму припинення правового статусу суддів. Визначено підстави припинення правового статусу. Звільнення судді з посади може відбуватись на загальних підставах характерних для всіх категорій працівників, (припинення строку призначення чи обрання, за власним бажанням, неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я, та уразі смерті), спеціальних – пов'язаних із особливим здійсненням судьями своїх повноважень (порушення присяги, набрання законної сили обвинувальним вироком суду), так із особливими вимогами (досягнення 65 віку). В законодавстві України 1991-2014 рр. вони характеризуються стабільністю. Протягом даного періоду вони не змінювалися. Підкреслено вдосконалення процедур припинення правового статусу, відповідно до кожної з підстав, Законом України «Про судоустрій і статус суддів». При цьому щодо всіх суддів (окрім суддів Конституційного Суду України) суб'єктом, який вносить подання про звільнення є Вища рада юстиції. Простежено динаміку припинення правового статусу суддів судів загальної юрисдикції. Впродовж 1998-2003 рр. виявлено зменшення рішень про звільнення суддів з посади.

Розділ третій «Зміст правового статусу суддів судів загальної юрисдикції» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Службові права та обов'язки суддів, їх зміст» здійснено класифікацію прав та обов'язків суддів судів загальної юрисдикції; розкрито їх зміст і досвід реалізації.

Найбільш повно права судді в законодавстві 1991-2014 рр. визначаються в базовому Законі України «Про судоустрій і статус суддів». З огляду на це визначено базові службові права судді суду загальної юрисдикції та здійснено порівняльно-правовий аналіз їх змісту відносно їх нормативного закріплення в попередніх законах про статус суддів. Право на повагу професійної честі і гідності судді вперше було закріплено Законом України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 р. Його зміст розкривався через встановлення відповідальності за вчинення будь-яких дій, що свідчать про явну зневагу до суду чи судді. Ця норма була відтворена у Законі України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 р. Встановлено підвищення кримінальної відповідальності за вчинення таких дій. Право на повагу професійної

честі і гідності судді отримало свій подальший розвиток і у ч. 3 ст. 6, ст. 50 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року. У дослідженні розкрито зміст права судді самостійно приймати рішення в межах своїх повноважень; на особисту і майнову недоторканість; на відставку; на навчання та підвищення кваліфікації суддів. В окрему групу виділено трудові та соціальні права, серед яких розкрито зміст права на матеріальну винагороду за працю; на стабільність трудової зайнятості; соціальний захист; право на відпустку.

Службові обов'язки суддів судів загальної юрисдикції класифіковано на 3 групи: дотримання законодавства при здійсненні професійної діяльності; дотримання етичних основ діяльності; сумлінне і професійне виконання своїх службових функцій. В законодавстві 1991-2014 рр. перелік службових обов'язків судів поступово розширювався, зокрема в частині дотримання антикорупційного законодавства.

У підрозділі 3.2. «Дисциплінарна відповідальність: підстави та порядок притягнення» розкрито підстави та порядок притягнення суддів судів загальної юрисдикції до дисциплінарної відповідальності. Виявлено недоліки правового регулювання дисциплінарної відповідальності, здійснено аналіз причин їх виникнення та шляхів усунення. Їх обумовили недосконале законодавче закріплення інституту дисциплінарної відповідальності суддів, яке проявилось у неузгодженості нормативно-правових актів між собою. У зв'язку з цим протягом 2002-2010 рр. механізм з притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності був заблокований. Якісні зміни в правове регулювання вніс Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: дисциплінарне провадження отримало змагальний характер; знято будь-які обмеження щодо суб'єктів ініціативи дисциплінарного провадження; розширено перелік дисциплінарних стягнень. У дослідженні визначені результати реалізації цих новел. Закріплення права на звернення зі скаргю (заявою) за кожним, кому відомі такі факти та відсутність механізму обмеження допуску заяв до розгляду спричинили різке зростання звернень до Вищої кваліфікаційної комісії суддів. У 2011 році на її адресу надійшло 12465 первинних скарг, у 2012 р. – 10673, у 2013 р. – 9613, і в 2014 р. – 9349. Однак лише один відсоток заяв дав результат. Водночас сам факт відкриття справи не означав застосування дисциплінарного стягнення. У 2011 р. за результатом розгляду відкритих справ лише 25 % суддів притягнуто до дисциплінарної відповідальності, а у 2 % – направлено рекомендації до Вищої ради юстиції для вирішення питання щодо внесення подання про звільнення. У 2012-2013 рр. мала місце зворотна тенденція до зменшення кількості рішень про припинення дисциплінарної справи та збільшення рішень про притягнення до відповідальності. За 2012 рік у 65 % відкритих справ провадження було припинено, у 31 % – судді отримали догани. Лише в 4 % Вища кваліфікаційна комісія звернулася до Вищої ради юстиції. У 2013 р. догани оголошено у 38 % випадках. Встановлено, що найбільшу кількість доган отримали судді загальних судів. Протягом 2011-2013 рр. 349 суддів було притягнуто до відповідальності. З'ясовано, що головною причиною оголошення доган стало невжиття заходів щодо розгляду справи протягом встановленого законом строку. За цією підставою у 2011 р. мало місце 67 % проваджень, у 2012 – 63 %, а у 2013 р. – 48 %. Далі за кількісними показниками слідувало порушення

норм процесуального права, зокрема, пов'язаних з відмовою у доступі особи до правосуддя з підстав, не передбачених законом (15%, 19 та 26 %). Третьою з найпоширеніших підстав стали порушення, допущені суддею внаслідок умисного недотримання норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків, що призвело до скасування або зміни рішення. Жодного разу не стали причиною притягнення до дисциплінарної відповідальності факти неподання або несвоєчасне подання для оприлюднення декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, зазначення в ній завідомо неправдивих відомостей.

У підрозділі 3.3. «Гарантії незалежності суддів судів загальної юрисдикції» простежено нормативне закріплення гарантій незалежності суддів судів загальної юрисдикції, розкрито їх зміст та механізми реалізації в контексті забезпечення незалежності суддів. На широкому фактичному матеріалі та архівних джерелах підкреслено особливий порядок фінансування судів, визначено механізми його погодження та розрахунку державних витрат на матеріальне та соціальне забезпечення суддів та членів їх сімей. Простежено, що положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. прийняті з урахуванням гарантій незалежності суддів, встановлених у міжнародних документах та експертних висновках Венеціанської комісії. Однак, рівень соціальних гарантій знизився щодо порядку забезпечення суддів житлом. В законі не визначено, протягом якого строку та в якому порядку суддя забезпечується житлом.

ВИСНОВКИ

У дисертації на теоретичному і фактичному матеріалі вирішено наукове завдання, яке полягає у відтворенні динаміки формування структури правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні 1991-2014 рр., а також в узагальненні та переосмисленні як позитивного, так і негативного досвіду реалізації правового статусу суддів судів загальної юрисдикції.

1. Засади правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні почали закладатися з виникненням держави та запровадженням судового способу вирішення соціальних конфліктів. Класичної структури правовий статус суддів судів загальної юрисдикції в Україні почав набувати після виокремлення судової спільноти від державного (княжого) апарату в окрему гілку влади в другій пол. XVI – XVII ст. та остаточно сформувався у XIX ст., отримавши повноцінне нормативне закріплення та теоретичне обґрунтування у ході судової реформи 1864 р.

2. Структура правового статусу суддів загальної юрисдикції в Україні розвивалася на різних етапах державотворення за протилежними національними векторами: під впливом власних національних традицій (в добу Київської Русі, Галицько-Волинської, Литовсько-Руської держави, Гетьманщини тощо), а також під впливом права Речі Посполитої, Австро-Угорщини, Російської імперії, Радянського Союзу.

3. Протягом 1991-2014 рр. законодавство України про статус суддів судів загальної юрисдикції розвивалося під впливом вітчизняних політичних та міжнародних сил. Визначено конституційно-правові засади правового статусу суддів судів загальної юрисдикції, сформовано систему нормативно-правових актів

про статус суддів. Їх становлення відбувалося у тісному взаємозв'язку з виконавчою владою, зокрема політичним впливом Президента України. Як наслідок, перше десятиліття її застосування виявило багато недоліків у правовому регулюванні процедур набуття правового статусу, притягненні до дисциплінарної відповідальності, гарантій незалежності суддів. Всі вони були обумовлені неузгодженістю повноважень між гілками влади з цих питань, керованою стремлінням політичного впливу на суд. Такий підхід суперечив принципу незалежності суддів, що викликало критику з боку судової спільноти та міжнародних експертів. За їх ініціативою 2010-2014 року розпочався якісно новий етап судової реформи, на якому структура правового статусу суддів судів загальної юрисдикції була реформована відповідно до принципу незалежності суддів, встановлених у міжнародних документах з урахуванням позицій міжнародних експертів.

4. Становлення засад правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні відбувалося у тісному взаємозв'язку з виконавчою владою, пройшовши шлях від повного ототожнення до збереження механізмів впливу за виконавчою владою через участь у процедурі формування корпусу суддів; припинення їх повноважень та притягнення до юридичної відповідальності.

5. Незалежність судової влади в Україні забезпечується особливим порядком формування корпусу суддів судів загальної юрисдикції, гарантіями їх правового статусу, та особливими процедурами притягнення до юридичної відповідальності та припинення правового статусу. У механізмі їх здійснення залученні всі гілки влади. Однак співвідношення їх повноважень в законодавстві 1991-2010 рр. тяжіло на користь виконавчої влади. Суддівське самоврядування було позбавлено важелів впливу на прийняття рішень щодо вирішення питань формування корпусу суддів судів загальної юрисдикції та реалізації їх правового статусу. З 2010-2014 року у національній судовій системі відбулися суттєві покращення щодо підвищення ролі органів суддівського самоврядування та судового товариства через закріплення статусу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; розширення повноважень Ради суддів з кадрових та дисциплінарних питань; розпочався процес реформування статусу Вищої ради юстиції.

7. Добросовісне виконання суддями судів загальної юрисдикції службових обов'язків у суді, всебічний розгляд ними обставин справи, постановлення об'єктивного і неупередженого вироку забезпечувалося інститутом дисциплінарної відповідальності. Цей структурний елемент правового статусу суддів загальної юрисдикції протягом 1991-2014 рр. зазнав значних перетворень. Дисциплінарне провадження отримало змагальний характер; знято будь-які обмеження щодо суб'єктів ініціативи дисциплінарного провадження; розширено перелік дисциплінарних стягнень; визначено єдиний дисциплінарний орган та запроваджено процедуру оскарження його рішення до суду. Недоліком залишилася подвійна процедура одночасного притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення присяги.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Пивовар І.В. Статус кандидата на посаду судді України / І.В. Пивовар // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». Зб. наукових праць. – О.: Вид-во Міжнародний гуманітарний університет, 2014. – Вип. 8. – С. 51 – 56.
2. Пивовар І.В. Звільнення судді з посади за законодавством України / І.В. Пивовар // Право і суспільство. – Д.: Вид-во Право і суспільство, 2014. – Вип. 5. – С. 164 – 168.
3. Пивовар І.В. Службові права судді за законодавством України / І.В. Пивовар // Науковий часопис НПУ імені Драгоманова, Серія № 18. Економіка і право: зб. наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 26. – С. 117 – 123.
4. Пивовар І.В. Незалежність суддів в контексті сучасних правових реформ / І.В. Пивовар // Науковий вісник. Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». Зб. наукових праць. – О.: Вид-во Міжнародний гуманітарний університет, 2014. – Вип. 11. – С. 46 – 48.
5. Пивовар І.В. Розмір довічного грошового утримання суддів / І.В. Пивовар // Науковий часопис. НПУ імені М.П. Драгоманова, Серія № 29. Економіка і право: зб. наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Випуск 29. – С. 108 – 113.
6. Пивовар И.В. Дисциплинарная ответственность судьи // И.В. Пивовар // *Legea si Viata*. – Republica Moldova, 2015. – Nr. 5/3 (281). – St. 53 – 57.

Тези доповідей на конференціях, які додатково відображають результати дисертаційного дослідження

7. Пивовар І.В. Суддя, як носій судової влади в Україні / І.В. Пивовар // Дев'яті юридичні читання: матеріали Міжнародної наукової конференції 24-25 травня 2013 р. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 139 – 141
8. Пивовар І.В. Суддівське самоврядування в УРСР (1936 – 1989 рр.) / І.В. Пивовар // Десяті юридичні читання: матеріали Міжнародної наукової конференції 15-16 травня 2014 р. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 128 – 130
9. Пивовар І.В. Матеріальне та соціальне забезпечення судді як гарантія його незалежності / І.В. Пивовар // Одинадцяті юридичні читання: матеріали Міжнародної наукової конференції 21-22 травня 2015 р. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 213 – 217
10. Пивовар И.В. Порядок назначения судей в судах общей юрисдикции Украины / И.В. Пивовар // Гуманитарные науки и модернизация правовой системы государства: российский и зарубежный опыт: тр. 2 Междунар. науч.-практ. конф. / под ред. Г.Б. Гридневой, А.Б. Дидикина. – Новосибирск, 2013. – 372 с.

АНОТАЦІЇ

Пивовар І.В. Правовий статус суддів судів загальної юрисдикції в Україні у 1991-2014 рр.: історико-правове дослідження. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено дослідженню правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні 1991-2014 рр., визначенню динаміки його формування. Відтворено генезу правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні на різних етапах її державотворення та показані історичні передумови становлення засад правового статусу суддів судів загальної юрисдикції 1991-2014 рр. Визначено, що ефективність реалізації правового статусу суддів судів загальної юрисдикції залежала від правового регулювання критеріїв та процедури добору кандидатів на посаду суддів; обсягу їх повноважень; правових можливостей притягнення до юридичної відповідальності та гарантій діяльності. Узагальнено та переосмислено як позитивний, так і негативний досвід правового регулювання правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні.

Ключові слова: правовий статус суддів судів загальної юрисдикції, судді судів загальної юрисдикції, набуття статусу суддів судів загальної юрисдикції, права і обов'язки суддів судів загальної юрисдикції, гарантії діяльності, дисциплінарна відповідальність суддів.

Пивовар И.В. Правовой статус судей судов общей юрисдикции в Украине у 1991-2014 гг.: историко-правовое исследование. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена исследованию правового статуса судей судов общей юрисдикции в Украине 1991-2014 гг., определению динамики его формирования. Воспроизведено генезис правового статуса судей в Украине на разных этапах ее государственного строительства и показаны исторические предпосылки становления основ правового статуса судей судов общей юрисдикции. Доказано, что эффективность реализации правового статуса судей судов общей юрисдикции зависела от полноты правового регулирования критериев и процедуры добора кандидатов на должность судьи; объема их полномочий; процедуры привлечения к дисциплинарной ответственности.

Ключевые слова: правовой статус судей судов общей юрисдикции, судьи судов общей юрисдикции, приобретение статуса судьи, права и обязанности судей судов общей юрисдикции, гарантии деятельности, дисциплинарная ответственность судей.

Pivovar I.V. Legal status of judges of courts of law in Ukraine 1991-2014: historical and legal research. – Manuscript.

The thesis on competition of scientific degree of the candidate of jurisprudence in the specialty 12.00.01 – the theory and history of state and law; history of political and legal doctrines. – National pedagogical university of M.P. Dragomanov. – Kiev, 2016.

The thesis study materials provide a solution to an actual problem and is a valuable contribution to the development of the domestic jurisprudence.

Reproduced genesis model of the legal status of judges of courts of general jurisdiction in Ukraine in various stages of state.

Analyzed the law of Ukraine on the status of judges of courts of general jurisdiction which has developed under the influence of international and European organizations constantly perfected to ensure the efficiency of justice.

The analysis determined that the effectiveness of the model of the legal status of judges of courts of general jurisdiction dependent on criteria and procedures for selecting candidates for judges; scope of their authority; legal capacity to bring legal liability and guarantees.

When covering the independence of the judiciary in Ukraine, which is provided by a special procedure for the formation of the body of judges of courts of law, guarantees of their legal status, and special procedures for bringing to legal liability and termination of powers.

The history of the legal status of judges of courts of general jurisdiction of Ukraine. It analyzes the level of scientific development and summarized the views of the scientists on the problems of the legal status of judges. We characterize the importance of the legal status of judges in the present conditions in the exercise of justice. It is showing the historical background of the formation of the foundations of the legal status of general jurisdiction court judges 1991-2014 gg. Analyzed the Ukrainian legislation on the status of judges of courts of general jurisdiction that has developed under the influence of international and European organizations: the continuously improved to ensure the effectiveness of justice.

It was determined the efficiency of the legal status of general jurisdiction court judges depended on the criteria and procedures for selecting candidates for the post of judges; the scope of their authority; legal possibilities of bringing to legal liability and guarantee activities. Obruntovano dynamics model of the legal status of general jurisdiction court judges during 1991-2014 gg. And its determining factors: the level of interference in the judiciary from the other branches of government, the implementation of international standards.

Allocated, judgments about the model of the legal status of judges of courts of general jurisdiction in Ukraine as a dynamic historical and legal phenomenon. When covering an opinion on the enhanced role of the executive in the formation of the body of judges of courts of general jurisdiction and the implementation of their legal status. Abstract periodization of occurrence, formation and development of the model of the legal status of judges of courts of general jurisdiction in Ukraine. Provided service classification of rights and duties of judges of courts of general jurisdiction.

The methodological framework defined thesis are of general scientific methods such as induction and deduction - in the definition of «legal status of judges», «service to the

judge», «duties of a judge», «the authority of a judge», «safeguards judicial independence»; systemic and structural – the study of the nature of the content of professional judges; formal suit, which is widely used in studying the provisions of regulations; comparative-law that made it possible to compare the legal regulation of the status of judges of courts of general jurisdiction in various stages of judicial reform; c) Sociology, which allowed the analysis of the status of judges of courts of general jurisdiction in the context of social processes; d) legal hermeneutics method that is applied to the interpretation of the provisions of regulations governing the implementation of the legal status of judges of courts of general jurisdiction.

Among the methods of historical and legal research used: a) concrete historical that helped analyze properly the legal regulation of the status of judges of courts of general jurisdiction on the basis of the then historical conditions; b) historical and comparative, which allowed the model to reproduce the genesis of the legal status of judges of courts of general jurisdiction; show implementing the legal status of judges in the legislation of Ukraine in various stages of state.

Concluded that in legal science is no comprehensive historical and legal study of the dynamics of becoming a model legal status of judges of courts of general jurisdiction; undefined patterns of its structural elements and factors that conditioned this process. In addition, there is no characteristic changes in the legal regulation 1991-2014 model years of the legal status of judges of courts of general jurisdiction in the context of the results of judicial reform.

Study on judicial reform in Ukraine was the formation of model legal status of judges, based on democratic principles of justice to ensure fair and impartial administration of justice. Solvable one of the most important tasks of judicial reformers return to the court of public trust.

Keywords: legal status of judges of courts of law, judges of courts of law, acquisition of the status of the judge, right and duty of judges of courts of law, activity guarantees, disciplinary responsibility of judges.